

УДК [811.111+811.161.3]367(045)

UDC [811.111+811.161.3]367(045)

КАНСТРУКЦЫІ ДРУГАСНАЙ ПРЭДЫКАЦЫІ ЯК СРОДАК ВЫРАЖЭННЯ КАЎЗАВАНАЙ СІТУАЦЫІ Ў АНГЛІЙСКОЙ І БЕЛАРУСКАЙ МОВАХ

CONSTRUCTIONS OF SECONDARY PREDICATION AS A MEANS OF EXPRESSING CAUSAL SITUATION IN THE ENGLISH AND BELARUSIAN LANGUAGES

Я. Л. Мароз,
аспірант кафедры
беларускай мовы
і літаратуры МДЛУ

Ya. Maroz,
Postgraduate Student of the Department
of the Belarusian Language and Literature,
Minsk State Linguistic University

Паступіў у рэдакцыю 04.03.21.

Received on 04.03.21.

Артыкул прысвечаны апісанню сродкаў выражэння каўзаванай сітуацыі ў няблізкароднасных англійскай і беларускай мовах. На матэрыяле электронных корпусаў моў праводзіцца параўнанне спосабаў выражэння каўзацыі дзеяння, змянення стану або якасці пры дапамозе канструкцый другаснай прэдыкацыі, выяўляюцца міжмоўныя падабенствы і адрозненні, прыводзяцца сінтаксічныя мадэлі апісання каўзаванай сітуацыі.

Ключавыя словы: прэдыкацыя, другасная прэдыкацыя, каўзацыя, інфінітыў.

The article is dedicated to describing the means of expressing causal situation in the distantly related English and Belarusian languages. On the material of electronic corpora it conducts the comparison of ways of expression causality of action, changing of state or quality with the help of constructions of secondary predication, reveals the interlanguage similarities and differences, presents the syntactical models of describing causal situation.

Keywords: predication, secondary predication, causality, infinitive.

Анталагічна ўласцівыя свету прычынна-выніковыя адносіны становяцца для чалавека таксама і гнасеалагічным інструментам пазнання. Пры апісанні сітуацыі і працэсаў моўца пэўным чынам структуруе ўспрынятую або ўяўную рэальнасць і афармляе сваё бачанне ў выказванні са значэннем абумоўленасці. У шырокім сэнсе абумоўленасць, або каўзальнасць, аб'ядноўвае такія значэнні, як перадумова, падстава, абгрунтаванне, пацвярджэнне, довад, аргумент, перадвызначанасць, пасылка, стымул, мэтавая матывіроўка. Усё гэта кола адносін дапускае такую сувязь сітуацыі, дзе адна з'яўляецца дастатковай падставай для рэалізацыі іншай [1, с. 563]. У больш вузкім сэнсе, калі апісваецца «выражэнне прычынна-выніковых адносін, дзе ўплыў суб'екта або падзеі выклікае дзеянне, стан, змяненне якасці іншага суб'екта» [2, с. 267], гавораць пра каўзацыю, як «лексіка-граматычную катэгорыю, што паказвае прычынна-выніковыя адносіны паміж суб'ектам і аб'ектам» [3, с. 24]. Гэта ўніверсальная моўная катэгорыя, аднак форма яе выражэння (лексічная, марфалагічная, сінтаксічная) вызначаецца заканамернасцямі структуры канкрэтнай мовы, паколькі «ў аснове фарміравання выказвання ляжыць адбор элементаў сітуацыі і прыкмет гэтых элементаў, <...> падпарадкаваных вядомым заканамернасцям, што вызначаюцца стэрэатыпнымі ўстаноўкамі, уласцівымі суб'ектам, якія размаўляюць на дадзенай мове» [4, с. 308].

Тыповую мадэль моўнага прадстаўлення каўзатывнай сітуацыі можна апісаць наступным чынам: *суб'ект (каўзатар) – прэдыкат (каўзатывнае дзеяслоў) – аб'ект каўзацыі: Хлопчык разбіў шкло*. Але пры ўскладненні інфармацыйнай структуры выказвання аб'ектам

каўзацыі можа выступаць таксама і сітуацыя або стан спраў. «Моўца можа па-рознаму прадстаўляць выяўленыя ім адносіны паміж фактамі. Спосаб прадстаўлення моўцам прычынна-суаднесеныя сітуацыі – гэта моўная версія прычыннасці, якая злучае два станы спраў у каўзатывную сітуацыю» [2, с. 267]. У такім выпадку можна казаць пра моўнае ўвасабленне каўзатывнай макрасітуацыі з мікрасітуацыямі каўзавання і каўзаванасці, у выказванні аб'ект адначасова выконвае ролю суб'екта каўзаванай сітуацыі. Выказванне можа быць аформлена як поліпрэдыкатывна, з даданай часткай прычыны або выніку, так і монапрэдыкатывна, але з элементам дадатковай, другаснай прэдыкацыі: *параўн. Ён зрабіў так, што я засталася – Ён прымусіў мяне застацца*.

На гэты час назапашаны багаты вопыт даследаванняў каўзатывнасці ў розных яе аспектах і мовах, аднак большасць з іх сфакусавана на каўзатывных дзеясловах як асноўным сродку выражэння гэтай катэгорыі. Але гэты від адносін можа рэалізавацца для пазначэння, як паказана вышэй, не аднаго стану спраў. Параўнанне спосабаў афармлення каўзаванага дзеяння ў рознасці англійскай і беларускай мовах дазваляе выявіць падабенствы і адрозненні механізмаў структуравання ведаў носьбітамі гэтых моў, у прыватнасці, асаблівасці выкарыстання ў іх другасна-прэдыкатывных структур як сродкаў моўнай эканоміі.

Для англійскай мовы мадэллю выражэння каўзатывнага сэнсу могуць выступаць канструкцыі з базавымі каўзатывнымі дзеясловамі *get / have / make / let* (іх беларускія кантэкстуальныя адпаведнікі – *прымусіць, загадаць, дазволіць*) і складаным дапаўненнем, якое ўключае інфінітыў, дзеепрыметнік ці герунды:

I let (made) him reply the email. – Я дазволіў (прымусіў) яму (яго) адказаць на электронны ліст. I'll get him into cooking dinner. – Я прымушу яго гатаваць вячэру. Прычым, англійскія каўзатыўныя дзеясловы ў падобных канструкцыях часткова страчваюць сваё лексічнае значэнне і носяць звязкавы характар [5], што дазваляе некаторым даследчыкам гаварыць пра ператварэнне падобнай канструкцыі ў аналітычную форму катэгорыі каўзатыўнасці [6], г. зн. пра яе граматыкалізацыю.

У той жа час у дачыненні да славянскіх моў Е. Я. Гардон адзначае адсутнасць аналітычнага каўзатыву, што праяўляецца перш за ўсё ў захаванні ўласна-каўзатыўнымі дзеясловамі свайго лексічнага значэння, таму іх ролю нельга звесці да службовай [7, с. 12–13], што бачна з прыкладаў вышэй. Цікавым для аналізу, аднак, уяўляецца выпадак выражэння каўзатыўных адносін у беларускай мове сказамі з дзеясловам *даць* тыпу *Я даў яму сказаць*. Тут можна гаварыць пра паўслужбовы характар каўзатыўнага дзеяслова з аслабленым лексічным значэннем і пра пэўнае падабенства з апісанымі раней граматыкалізаванымі канструкцыямі англійскай мовы, паколькі трансфармацыя ў два выказванні не ўяўляецца магчымай з пункту гледжання прадстаўлення макрасітуацыі: **Я даў яму (што?). Ён змог сказаць*. Тым не менш нельга не адзначаць структурна-семантычнае падабенства такога выказвання з выказваннем тыпу *Я сказаў яму застацца (= загадаў яму застацца)*, дзе пры трансфармацыі дзеяслоў для поўнага і дакладнага апісання сітуацыі таксама патрабуе дапаўнення: **Я сказаў яму. Ён застаўся*. У такіх выпадках можна назіраць кантэкстуальныя сродкі выражэння каўзатыўнасці. Такім чынам, каўзатыўнасць – гэта функцыянальна-семантычная катэгорыя, якая выражаецца марфалагічнымі, сінтаксічнымі і кантэкстуальнымі сродкамі [8, с. 18].

Складаныя каўзатыўныя сітуацыі афармляюцца ў англійскай і беларускай мовах у выказванні з сінтаксічнымі канструкцыямі другой прэдыкацыі. Адметна, што склад і ўзаемаадносінны элементаў канструкцыі пры іх падабенстве ў мовазнаўчай літаратуры апісваюцца па-рознаму. Так, для англійскіх канструкцый ужываецца тэрмін «складанае дапаўненне» (Complex Object), «комплекс, які складаецца з назвы суб'екта і слова са значэннем прэдыкавання. <...> Звычайна граматычныя адносінны паміж складнікамі не выражаюцца, комплекс успрымаецца цалкам, як адно цэлае» [9, с. 113]. Для апісання такіх выказванняў у рускай мове ужываюць тэрмін «аб'ектны інфінітыў». Напрыклад, «сінтаксічная мадэль “каўзатыўны дзеяслоў + аб'ектны інфінітыў” з'яўляецца ядзернай структурай, у якой функцыянуюць каўзатыўныя прэдыкаты» [10, с. 5]. П. А. Лекант адзначае, што «так званы аб'ектны інфінітыў не ўтварае састаўнога дзеяслоўнага выказніка,

хоць і спалучаецца са спрагальнай дзеяслоўнай формай» [11, с. 68], і з пункту гледжання структуры сказа такі інфінітыў разглядаецца дапаўненне. Але характэрна, што ў такім выпадку гаворка ідзе пра два дапаўненні ў сказе: пра суб'ект каўзаванай сітуацыі і інфінітыў, як сродак апісання каўзаванага дзеяння або стану, хоць у той жа час адзначаецца, што «дзеянне, названае ў ім [інфінітыве], аднесена да асобы або прадмета, які выражаецца ў дапаўненні, хача дзеянне, выражанае ў дзеяслове, звязана з дзейнікам» [11, с. 68]. Такая заўвага цалкам суадносіцца з апісаннем каўзаванай мікрасітуацыі на лагічным узроўні, і можна разглядаць такое спалучэнне дапаўнення і аб'ектнага інфінітыва ў якасці прэдыкатыўнага комплексу, па аналогіі са складаным дапаўненнем (Complex Object) у англійскіх канструкцыях як у рускай, так і ў беларускай мовах.

Каўзатыўны дзеяслоў стварае такую сітуацыю, якая правакуе дзеянне, змяненне стану або якасці аб'екта каўзатыі. Пры апісанні каўзаванага дзеяння ў канструкцыі другой прэдыкацыі адлюстроўваюцца розныя яго аспекты, камунікатыўна значная для моўцы. Так, для перадачы аднакратнага дзеяння як у англійскай, так і ў беларускай мовах выкарыстоўваюцца канструкцыі тыпу *назоўнік / займеннік ва ўскосным склоне + інфінітыў*:

Budicius said: «... if the father of medicine is to be disbelieved then why make physicians take the Hippocratic oath?» (Badscience.com)¹ (Будыцый сказаў: «... калі перастаць верыць бацьку медыцыны, то навошта прымушаць дактароў даваць клятву Гіпакрата?»).

This technical inconvenience may force customers leave your site immediately instead of reading about your latest and greatest promotion (Гэта тэхнічная нязручнасць можа прымусіць кліентаў пакінуць ваш сайт неадкладна, а не прачытаць пра вашу самую апошнюю і лепшую акцыю) (countryroadgraphics.com).

Франчэска кінула ёй і рухам рукі загадала паэту спыніцца (У. Арлоў).

Суддзя загадала сакратару паклікаць праграміста (Наша Ніва).

Прыведзеныя прыклады паказваюць поўную адпаведнасць формаў выражэння каўзаванага аднакратнага дзеяння ў англійскай і беларускай мовах. У той жа час пры выражэнні паўторнага дзеяння назіраюцца адрозненні ў сродках апісання каўзаванай сітуацыі. У англійскай мове акрамя разгледжанай інфінітыўнай структуры прадуктыўнай з'яўляецца канструкцыя з дзеепрыметнікам-І:

How can I get people talking about my business? (Як прымусіць людзей гаварыць пра мой бізнес?) (Theglobeandmail.com).

¹ Тут і далей прыклады для англійскай мовы ўзяты з корпуса Corpus of Global Web-Based English (<https://www.english-corpora.org/glowbe/>), для беларускай – з Беларускага N-корпуса (<https://bnkorporus.info/korpus.html>).

*Terrible life-style habits including smoking, or extreme caffeinated drinks can cause **individuals snoring loudly*** (Дрэжныя звычкі, уключаючы курэнне або ўжыванне напояў з высокім утрыманнем кафеіну, могуць прыводзіць да гучнага храпу (пітар. '<...> прымушаць *індывідаў храпіць*')) (seositemanager.com).

У беларускай мове найбольш блізкімі па значэнні паўторнасці каўзаванага дзеяння можна лічыць інфінітыўныя канструкцыі незакончанага трывання:

*Вы што, гэта ж цяжка – значна прасцей загадаць **касірам правяраць сумкі, а самім ахоўнікам стаяць каля выхаду і працягваць тую справу*** (Звязда).

*Гэты трубагіб, наладка якога ідзе сёння, дазволіць **нам гнуць трубы дыяметрам да 273 міліметраў і са сценамі да 16 міліметраў*** (Звязда).

Кратнасць, паўторнасць дзеяння ў англійскай мове таксама выражаецца герундыем з прыназоўнікам *into*:

*Don't force **dogs into meeting people when they don't feel comfortable*** (Не прымушайце сабак знаёміцца з людзьмі, калі ім не камфортна) (singaporepets.com).

Пры абазначэнні працэсуальнасці каўзаванага дзеяння ў англійскай мове выкарыстоўваюцца як інфінітыўныя, так і дзеепрыметнікавыя канструкцыі, аднак апошнія з'яўляюцца больш ужывальнымі праз працэсуальнасць семантыкі аддзяяслоўнай формы:

*How To Make **Calories Work For You For Quick Weight Loss*** (Як прымусіць калорыі працаваць на хуткае змяншэнне вагі) (positive-articles.com).

*Reforms will tackle poverty and get **Britain working again*** (Рэформы дапамогуць справіцца з беднасцю і вернуць Брытанію да працы (пітар. '<...> прымусяць Брытанію працаваць')) (reform.uk).

У беларускай мове, як бачна з выказванняў тыпу *Будзем мірыцца, дазволім **ім засмечваць** зямлю і неба – шэлег тады цана і цывілізацыі і нам* (У. Караткевіч), *Праваахоўныя органы дазволілі **ёй пражываць** у здымнай кватэры ў Мінску з абавязаннем адказваць на званкі па тэлефоне* (Наша Ніва), а таксама з семантызацыі прыведзеных вышэй англійскіх прыкладаў, варыянтам перадачы гэтага значэння з'яўляецца інфінітыўная канструкцыя, у якой інфінітыў незакончанага трывання нясе сему працэсуальнасці.

Каўзаваны стан у англійскай мове таксама афармляецца з дапамогай інфінітыўных або дзеепрыметнікавых канструкцый з мінімальнай розніцай у адценнях сэнсу. У адрозненне ад дзеяння, стан складана апісаць з пункту гледжання дынамікі, таму выкарыстанне дзеепрыметнікавых формаў, якія звычайна абазначаюць працэсуальнасць, верагодна, можна раст-

лумачыць жаданнем моўцы падкрэсліць не факт, а працягласць стану ў часе або ступень інтэнсіўнасці эмоцый, што перажываюцца. Аднак інфінітыўныя і дзеепрыметнікавыя формы ў дадзеным выпадку ўзаемазамежныя, напрыклад:

*Being able to make a woman laugh means you're to make **her feel good***. (Умець расмяшыць жанчыну, значыць умець зрабіць ёй прыемнае (пітар. '<...> прымусіць яе адчуць сябе добра')) (doctornerdlove.com).

*With virtually no protein, a purely banana breakfast do not make **you feeling full or satiated*** 'Паколькі ў ім практычна няма бялку, сніданак выключна бананамі не дасць вам пачуцця насычэння (пітар. '<...> прымусіць вас адчуваць сябе наеўшымся або сытым')' (fat-burning-body.com).

У беларускай мове аналагічнымі канструкцыямі перадачы каўзаванага стану можна лічыць інфінітыўную канструкцыю з інфінітывам закончанага і незакончанага трывання. Прычым названыя марфалагічныя паказчыкі часткова суадносяцца з сэнсавымі адрозненнямі ў англійскіх інфінітыўных і дзеепрыметнікавых канструкцыях, хоць і ў беларускай мове формы могуць быць ўзаемазамежнымі, напрыклад:

*Мне ўжо позна шукаць магчымасцяў, якія б дазволілі **мне заставацца тут*** (М. Сяднёў). Таксама – ***мне застацца**.

*Сваім позіткам дырэктар прымусіў **жанчыну засяродзіць увагу на ягоных словах*** (К. Травень).

Змяненне якасці аб'екта каўзацыі ў англійскай мове выражаецца пераважна канструкцыямі з інфінітывам, семантычна яны адлюстроўваюць факт, які здарыўся.

*Before using, remove from fridge and let **it soften and come to room temperature before using as a spread on breads*** (Перад выкарыстаннем дастаньце [масла] з халадзільніка і дайце яму размякнуць і дайце да пакаёвай тэмпературы, пасля чаго яго можна намазваць на хлеб) (tofoodwithluv.blogspot.com).

Каб падкрэсліць працэсуальнасць змены якасці выкарыстоўваюцца дзеепрыметнікавыя формы:

*You can stick it in the microwave for a bit if you're in a rush or if you forgot to get **it softening soon enough*** (Можна адправіць яго [індыйскі фінік] ненадоўга ў мікрахвалёўку, калі вы спяшаецеся або забыліся размячыць яго загадзя (пітар. '<...> прымусіць яго размякчацца')) (amiralace.blogspot.com).

У беларускай мове таксама адзначаецца выкарыстанне падобных канструкцый. Семантычна гэта выказванні як фактытыўнай, так і пермісіўнай каўзацыі, але ў частцы другаснай прэдыкацыі пераважаюць выніковыя канструкцыі з інфінітывам закончанага трывання. Тым не менш моўныя магчымасці дазваляюць трансфармаваць іх і ў працэсуальныя канструкцыі заменай трывання інфінітыва, што можа адпа-

вядаць выкарыстанню дзеепрыметнікавых канструкцый у англійскай мове:

Ёй адказалі, што часу цяпер роўна столькі – колькі ёй трэба, каб набыць тканіну, прывезці яе на кватэру, зрабіць надпіс і даць яму высахнуць (Дзеяслоў).

І таму ніякая вонкавая сітуацыя не можа прымусіць чалавека змяніцца настолькі, каб перастаць хацець быць сабой (Звязда).

Пры выражэнні выніковай каўзаванай сітуацыі ў англійскай мове выкарыстоўваецца тыпалагічна адметная ў параўнанні з беларускай другасна-прэдыкатывная канструкцыя з дзеепрыметнікам-II:

I don't get it styled or anything I just get it cut shorter (Мне не трэба іх [валасы] укладваць, толькі пакараціць (літар. '<...> атрымаць іх не ўкладзенымі, а проста пакарочанымі')) (uk.answers.yahoo.com).

If we clean up the front of the houses and get them painted, the difference it makes is huge (Калі мы пачысцім фасады дамоў і пафарбуем іх, то ўбачым вялікую розніцу (літар. '<...> атрымаем іх пафарбаванымі')) (westmeathindependent.ie).

Падобныя выказванні маюць складаную інфармацыйную структуру. Семантычна перфектная форма дзеепрыметніка ў такіх канструкцыях у англійскай мове падкрэслівае выніковасць змены стану або якасці лагічнага аб'екта ў каўзаванай сітуацыі ў выніку дзеяння лагічнага суб'екта, які імпліцытна не выражаны, але выяўляецца з кантэксту: *We got our lawn mowed – Someone mowed our lawn for us. Нам пакасілі газон – Хтосьці пакасіў наш газон (*па нашай просьбе / даручэнні / замове)*. І хоць сродкі беларускай мовы дазваляюць утвараць падобныя канструкцыі з дзеепрыметнікамі закончанага трывання, напрыклад, *зрабіць іх пафарбаванымі*, узуальна больш распаўсюджаны варыянт такога выражэння выніковасці – канструкцыя з пераходным дзеясловам – *пафарбаваць іх*. У беларускай мове такія значэнні выражаюцца няпэўна-асабовымі сказамі без другаснай прэдыкацыі: *Нам пафарбавалі сцены. Нам пакасілі газон*.

Пры інтэрпрэтацыі некаторых англійскіх выказванняў, пабудаваных па разгледжанай мадэлі, вызначальным з'яўляецца кантэкст. Так, сказ *He got the things sorted* можа мець

некалькі інтэрпрэтацый. Суб'ект сітуацыі можа супадаць з каўзатарам або адрознівацца ад яго: *ён усё наладзіў сам / ён зрабіў так, што хтосьці ўсё наладзіў*. Тым не менш выкарыстанне сінтаксічнай канструкцыі з носьбітам другаснай прэдыкацыі дае падставы меркаваць, што гаворка ўсё ж ідзе пра розныя суб'екты. У беларускай мове падобную падвойную інтэрпрэтацыю таксама можна выявіць у каўзатывных канструкцыях без другаснай прэдыкацыі – *Мы пафарбавалі дом (*самі або папрасілі / нанялі кагосьці яго пафарбаваць)*. У такіх выпадках у інтэрпрэтацыі выказвання можна арыентавацца выключна на шырокі кантэкст, адназначная інтэрпрэтацыя магчымая толькі ў няпэўна-асабовых сказах: *Нам адрамантавалі тэлефон*.

Праведзены аналіз спосабаў апісання каўзаванай сітуацыі ў англійскай і беларускай мовах дазваляе гаварыць пра агульнасць сродкаў яе выражэння з дапамогай прэдыкатывных комплексаў (табліца).

Табліца. – Мадэлі апісання каўзаванай сітуацыі ў англійскай і беларускай мовах

Каўзацыя		Сінтаксічныя мадэлі канструкцыі другаснай прэдыкацыі	
		у англійскай мове	у беларускай мове
Дзеянне	аднакратнага	N / Pron _{obl} + Inf	N / Pron _{obl} + Inf
	паўторнага	1) N / Pron _{obl} + Inf 2) N / Pron _{obl} + Part I	N / Pron _{obl} + Inf _{imperf}
	працяглага	1) N / Pron _{obl} + Inf 2) N / Pron _{obl} + Part I	N / Pron _{obl} + Inf _{imperf}
Стану		1) N / Pron _{obl} + Inf 2) N / Pron _{obl} + Part I	N / Pron _{obl} + Inf _{imperf/perf}
Якасці		1) N / Pron _{obl} + Inf 2) N / Pron _{obl} + Part I 3) N / Pron _{obl} + Part II	N / Pron _{obl} + In _{imperf/perf}

У англійскай мове ў склад комплексу ў якасці носьбітаў другаснай прэдыкацыі могуць уваходзіць інфінітыў, дзеепрыметнік ці герундый. Як міжмоўны адпаведнік ў беларускай мове для яго выступае інфінітыўны комплекс, які ўжываецца для выражэння розных камунікатывна значных для моўцы аспектаў каўзаванай сітуацыі, у прыватнасці аднакратнасці, паўторнасці або працэсуальнасці дзеяння, змены якасці або стану.

ЛІТАРАТУРА

1. Русская грамматика: в 2 т. / ред. колл.: Н. Ю. Шведова [и др.]. – М.: Наука, 1980. – Т. 2: Синтаксис. – 710 с.
2. Золотова, Г. А. Коммуникативная грамматика русского языка / Г. А. Золотова, Н. К. Онипенко, М. Ю. Сидорова. – М., 2004. – 544 с.
3. Баклагова, Ю. В. К вопросу о каузальности и каузативности в системе языка [Электронный ресурс] / Ю. В. Баклагова // Вест. Адыг. гос. ун-та. Сер. 2: Филология и искусствоведение. – 2008. – № 10. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/k-voprosu-o-kauzalnosti-i-kauzativnosti-v-sisteme-yazyka>. – Дата доступа: 18.10.2020.

REFERENCES

1. Russkaya grammatika: v 2 t. / red. koll.: N. Yu. Shvedova [i dr.]. – M.: Nauka, 1980. – T. 2: Sintaksis. – 710 s.
2. Zolotova, G. A. Kommunikativnaya grammatika russkogo yazyka / G. A. Zolotova, N. K. Onipenko, M. Yu. Sidorova. – M., 2004. – 544 s.
3. Baklagova, Yu. V. K voprosu o kausal'nosti i kuzativnosti v sisteme yazyka [Elektronnyy resurs] / Yu. V. Baklagova // Vest. Adyg. gos. un-ta. Ser. 2: Filologiya i iskusstvovedenie. – 2008. – № 10. – Rezhim dostupa: <https://cyberleninka.ru/article/n/k-voprosu-o-kauzalnosti-i-kauzativnosti-v-sisteme-yazyka>. – Data dostupa: 18.10.2020.

4. *Гак, В. Г.* Языковые преобразования / В. Г. Гак. – М. : Школа «Языки русской культуры», 1998. – 768 с.
5. *Бессонов, Н. Ю.* Семантика каузативных связочных глаголов в разноструктурных языках : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.20 / Н. С. Бессонов ; Тверск. гос. ун-т. – Тверь, 2018. – 19 с.
6. *Арсланов, В. Ш.* Некоторые английские каузативные конструкции и их морфолого-синтаксический статус [Электронный ресурс] / В. Ш. Арсланов // Филологические науки. Вопросы теории и практики. – 2015. – № 12(54). – Режим доступа: www.gramota.net/materials/2/2015/12-1/3.html. – Дата доступа: 24.10.2020.
7. *Гордон, Е. Я.* Каузативные глаголы в современном русском языке : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / Е. Я. Гордон ; АПН СССР, НИИ преподавания рус. яз. в нац. школе. – М., 1981. – 23 с.
8. *Бондарко, А. В.* К проблематике функционально-семантических категорий (глагольный вид и «аспектуальность» в русском языке) / А. В. Бондарко // Вопросы языкознания. – 1967. – № 2. – С. 18–31.
9. *Кобрина, Н. А.* Формирование типа глагольной имплицативной валентности в зависимости от структуры предложения [Электронный ресурс] / Н. А. Кобрина // Вопросы когнитивной лингвистики. – 2008. – № 4. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-tipa-glagolnoy-implikativnoy-valentnosti-v-zavisimosti-ot-struktury-predlozheniya>. – Дата доступа: 25.10.2020.
10. *Селиванова, М. Ю.* Синтаксические конструкции с каузативными глаголами и их смысловое предназначение: автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / М. Ю. Селиванова ; Нижегород. гос. ун-т им. Н. И. Лобачевского. – Нижний Новгород, 2005. – 26 с.
11. *Лекант, П. А.* Синтаксис простого предложения в современном русском языке / П. А. Лекант. – М. : Высшая школа, 2004. – 242 с.
4. *Gak, V. G.* Yazykovye preobrazovaniya / V. G. Gak. – M. : Shkola «Yazyki russkoj kul'tury», 1998. – 768 s.
5. *Bessonov, N. Yu.* Semantika kauzativnyh svyazochnyh glagolov v raznostrukturnyh yazykah : avtoref. dis. ... kand. filol. nauk : 10.02.20 / N. S. Bessonov ; Tversk. gos. un-t. – Tver', 2018. – 19 s.
6. *Arslanov, V. Sh.* Nekotorye anglijskie kauzativnye konstrukcii i ih morfologo-sintaksicheskij status [Elektronnyj resurs] / V. Sh. Arslanov // Filologicheskie nauki. Voprosy teorii i praktiki. – 2015. – № 12(54). – Rezhim dostupa: www.gramota.net/materials/2/2015/12-1/3.html. – Data dostupa: 24.10.2020.
7. *Gordon, E. Ya.* Kauzativnye glagoly v sovremennom russkom yazyke : avtoref. dis. ... kand. filol. nauk : 10.02.01 / E. Ya. Gordon ; APN SSSR, NII prepodavaniya rus. yaz. v nac. shkole. – M., 1981. – 23 s.
8. *Bondarko, A. V.* K problematike funkcional'no-semanticheskikh kategorij (glagol'nyj vid i «aspektual'nost'») v russkom yazyke) / A. V. Bondarko // Voprosy yazykoznanija. – 1967. – № 2. – S. 18–31.
9. *Kobrina, N. A.* Formirovanie tipa glagol'noj implikativnoj valentnosti v zavisimosti ot struktury predlozheniya [Elektronnyj resurs] / N. A. Kobrina // Voprosy kognitivnoj lingvistiki. – 2008. – № 4. – Rezhim dostupa: <https://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-tipa-glagolnoy-implikativnoy-valentnosti-v-zavisimosti-ot-struktury-predlozheniya>. – Data dostupa: 25.10.2020.
10. *Selivanova, M. Yu.* Sintaksicheskie konstrukcii s kauzativnymi glagolami i ih smyslovoe prednaznachenie: avtoref. dis. ... kand. filol. nauk : 10.02.01 / M. Yu. Selivanova ; Nizhegorod. gos. un-t im. N. I. Lobachevskogo. – Nizhnij Novgorod, 2005. – 26 s.
11. *Lekant, P. A.* Sintaksis prostogo predlozheniya v sovremennom russkom yazyke / P. A. Lekant. – M. : Vysshaya shkola, 2004. – 242 s.